

Erikoisraportoijan raportti ihmisoikeus-tilanteesta vuodesta 1967 lähtien miehityillä palestiinalaisalueilla, Francesca Albanese

YK:n miehitettyjen palestiinalaisalueiden erikoisraportoija¹ laatii säännöllisesti raportteja ihmisoikeus-tilanteesta ja kansainvälisen lain loukkauksista miehityillä palestiinalaisalueilla. Raportti syyskuulta 2022² on selvitys alueen tilanteesta, sen taustalla olevista tekijöistä ja toimista, joihin kolmansien osapuolten olisi ryhdyttävä tilanteen ratkaisemiseksi. Tämän kertainen raportti keskittyy erityisesti palestiinalaisten toteutumatta jääneeseen itsemääräämisoikeuteen liittyvään lainopilliseen analyysiin. Työtä on vaikeuttanut Israelin kieltäytyminen yhteistyöstä ja raportoijan pääsyn estäminen alueelle. Internetissä on myös video, jossa erikoisraportoija esittelee raporttia sen julkistamistilaisuudessa.³ Tämä on suomenkielinen tiivistelmä raportista.

Sisällys

1 Perusteet itsemääräämisoikeuden tutkimiselle.....	2
1.1 Nykytilanne ja välttämätön keskustelu.....	2
1.2 Ajattelutavan muutos.....	3
2 Laki ulkoisesta itsemääräämisestä; välttämätön kehikko.....	3
2.1 Lainopilliset perusteet.....	3
2.2 Soveltuvuus miehityillä palestiinalaisalueilla asuvaan palestiinalaisväestöön.....	4
3 Silmiemme edessä; 55 vuotta Palestiinan itsemääräämisen estämistä.....	5
3.1 Todellisuus uudelleentarkasteluun.....	5
3.2 Miehityksen aamunkoitto; perustusten luominen.....	5
3.3 Yhtenäisyyden estäminen; alueiden fragmentointi.....	6
3.4 Taloudellisen hyvinvoinnin estäminen; luonnonvarojen hyväksikäyttö.....	6
3.5 Identiteetin kieltäminen; palestiinalaisten kulttuuristen ja kansalaisoikeuksien poistaminen...7	7
3.6 Poliittisen olemassaolon (ja vastarinnan) estäminen.....	7
3.7 Valtioaseman estäminen; neuvottelemisen laittomasta?.....	7
3.8 Tarve paradigman muutokselle.....	8
4 Loppuhuomautuksia.....	8
5 Suosituksia.....	9

1 <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-palestine>

2 Situation of human rights in the Palestinian territories occupied since 1967, A/77/356
https://www.un.org/unispal/wp-content/uploads/2022/10/A.77.356_210922.pdf

3 <https://www.youtube.com/watch?v=15PfmunooEs>

1 Perusteet itsemääräämisoikeuden tutkimiselle

1.1 Nykytilanne ja vallitseva keskustelu

40% miehitettyjen alueiden palestiinalaista on Israelin 1948 jälkeen karkoittamia ja väkivaltaa paenneita pakolaisia tai heidän jälkeisiään. Suurin osa Gazan asukkaista on pakolaisia, joista suuri osa joutui uudelleen pakkosiirretyiksi 1967 sodan yhteydessä heidän kotikyliensä tuhoamisen ja tyhjentämisen seurauksena.

Vuoden 1967 jälkeisenä aikana ihmisoikeuksien tila miehitettyillä alueilla on huonontunut tasaisesti, pääasiassa kansainvälisen lain karkeiden loukkausten seurauksena, joihin kuuluvat rodullinen segregatio ja alistaminen miehittäjävalta Israelin toimesta. Sen muotoja ovat erittäin ankarat liikkumisen rajoitukset, poliittisen ja yhteiskunnallisen osallistumisen tukahduttaminen, asumis- ja perheenyhdistämisoikeuksien kieltäminen, maan ja omaisuuden pakko-otot, väestön pakkosiirrot, laittomat surmat, laajalle levinneet mielivaltaiset pidätykset ja vangitsemiset, humanitaarisen avun ja yhteistyön estäminen, luonnonvarojen käytön ja omistamisen estäminen, siirtokuntalaisten harjoittama väkivalta ja miehityksen vastaisen toiminnan väkivaltainen tukahduttaminen. Tämä kaikki muodostaa Palestiinan kansaan kohdistetun kollektiivisen rangaistuksen.

Väkivaltaisen miehityksen aikaansaamaa tilannetta on tähän mennessä tarkasteltu pääasiassa kolmesta näkökulmasta:

- a) Tilanne nähdään pikemminkin ratkaisua tarvitsevana humanitaarisena kysymyksenä kuin kansainvälisen lain puitteissa ratkaistavana poliittisena kysymyksenä;
- b) Kahden osapuolen "konfliktina", joka voidaan ratkaista "neuvottelujen tuloksena saavutettavalla rauhansopimuksella";
- c) Taloutta painottavassa lähestymistavassa ratkaisu nähdään saavutettavan tukemalla palestiinalaisten alueen ja talouden kehitystä.

Näissä katsantokannoissa miehityksen uskotaan voivan päättyä kun osapuolet, jotka ovat voimasuhteiltaan täysin erilaiset, kykenevät saamaan aikaan neuvottelutuloksen. Niissä Israelin kansainvälisen lain vastainen toiminta nähdään irrallisena ilmiönä eikä miehityksen alla elävien palestiinalaisten pitkittyneen oikeuksien riiston rakenteellisena osatekijänä.

Viime vuosina useat tutkijat ja järjestöt ovat tulleet johtopäätökseen, että Israelin laajalle levinneet diskriminoivat käytännöt ovat kansainvälisen lain puitteissa apartheid-rikos. Tilanteen tarkastelulla pelkästään apartheid-käsitekehikossa ilman Palestiinan kansan kokemuksen kokonaisvaltaista tarkastelua on kuitenkin rajoituksia:

- a) Se sulkee pois palestiinalaispakolaisten, mukaan lukien 1947-49 karkotettujen ja kansallisuutensa menettäneiden, kokemuksen.
- b) Keskityttäessä pelkästään Israelin apartheidiin unohdetaan Israelin miehityksen laittomuus, Itä-Jerusalem mukaan lukien. Miehitys on laitton, koska se on osoittautunut pysyväksi, sitä hallinnoidaan tarkoituksellisesti miehityksen alaisen väestö etuja vastaan ja se on johtanut miehitetyn alueen anneksoitioon. Se laittomuus johtuu myös ainakin kolmen kansainvälisen lain ehdottoman normin loukkaamisesta: maan haltuunotto väkivallalla; ulkopuolisen alistavan ja hyväksikäyttävän hallinnon ja ylivallan pystyttäminen mukaan lukien rodullinen diskriminaatio ja apartheid; kansan itsemääräämisoikeuden loukkaaminen. Israelin miehitys

edustaa epäoikeutettua voiman käyttöä ja hyökkäystointa, mikä on yksiselitteisesti kielletty kansainvälisessä laissa.

- c) Apartheid-kehikko ei puutu vuodesta 1967 palestiinalaisten elämää hallinneiden diskriminoivien lakien, määräysten ja käytäntöjen “juurisyihin” ja Israelin pyrkimykseen vallata maata alistamalla alkuperäisiä asukkaita ja korvaamalla heitä omilla kansalaisillaan. Tämä on siirtokuntakolonialismin tunnusmerkki ja Rooman sopimuksen mukaan sotarikos.

Tällä hetkellä sovellettu apartheid-kehikko ohittaa kriittisen kysymyksen Palestiinan kansan perusoikeudesta määrätä poliittisesta, sosiaalisesta ja taloudellisesta asemastaan ja kehittyä kansana vapaana vieraasta miehityksestä, ylivallassa ja hyväksikäytöstä. Apartheidin purkaminen ei johtaisi automaattisesti palestiinalaisten pysyvään suvereniteettiin ja heidän poliittisten pyrkimystensa toteutumiseen.

1.2 Ajattelutavan muutos

Joskus keskustelu Palestiinan itsemääräämisestä rajoittui keskusteluun Palestiinan ja sen kansan tulevaisuudesta osana dekolonisaatiotaistelua. 1990-luvun alussa alkanut Lähi-idän rauhanprosessi, joka on antanut vaikutelman Palestiinan itsemääräämisen saavuttamisesta valtion muodostamisen kautta, on muuttanut tämän. Itsemääräminen harjoittaminen riippumattoman valtion muodossa kaikilla miehitetyillä on palestiinalaisten oikeuksien minimivaatimus, mutta sen saavuttaminen on yhä etäämpänä suurelta osalta Israelin pitkittyneen miehityksen siirtokuntakolonialististen pyrkimysten johdosta.

Itsemääräämisoikeuden normatiivinen kehikko, erityisesti dekolonisaatioprosessin kontekstissa, tarjoaa Palestiinan kansan oikeutettujen vapautumispyrkimysten tarkasteluun ja ratkaisemiseen tarvittavan näkökulman, joka kunnioittaa alueen kaikkien palestiinalaisten ja israelilaisten oikeuksia.

2 Laki ulkoisesta itsemääräämisestä; välttämätön kehikko

2.1 Lainopilliset perusteet

Oikeus itsemääräämiseen on kollektiivinen oikeus par excellence. Sen puuttuessa muut oikeudet jäävät melko varmasti toteutumatta. 1950-luvulla alkaneen dekolonisaatioliikkeen johdattelemana itsemääräämisoikeus kodifioitiin 1966 yleismaailmallisesti kansainvälisissä siviili- ja poliittisten oikeuksien sekä taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuurisen oikeuksien sopimuksissa. Kansojen oikeus käyttää vapaata tahtoaan, valita poliittisen organisaation muodot ja määrätä kulttuurisesta ja sosioekonomisesta kehityksestään sisältää kaksi komponenttia:

- Poliittisessa komponentissa on kyse kansan mahdollisuudesta valita oma hallintonsa. Sen ulkoisessa ulottuvuudessa on kyse kansan oikeudesta hallita itseään vapaana ulkopuolisesta kontrollista ja vieraasta ylivallassa.
- Taloudellisessa komponentissa on kyse kansan kollektiivisesta oikeudesta luonnolliseen rikkauteensa ja resursseihinsa, mikä on ratkaisevaa kansan riippumattoman olemassaolon toteutumisen ja säilymisen kannalta.

Itsemääräämisoikeuden ulkoinen ulottuvuus on edellytys itsemääräämisoikeuden sekä poliittisen että taloudellisen komponentin todelliselle toteutumiselle. Itsemääräämisoikeus merkitsee oikeutta vastustaa vierasta ylivaltaa, alistamista ja hyväksikäyttöä. Tämä vahvistettiin 1977 Geneven sopimuksen 1. lisäprotokollassa, joka tunnusti kansojen oikeuden taistella “koloniaalista ylivaltaa,

vierasta miehitystä ja rasistisia hallintoja vastaan itsemääräämisoikeutensa toteuttamiseksi”. Historia on osoittanut, että ratkaisevaa alistettujen kansojen oikeuksien toteutumiselle on ollut kansainvälinen, erityisesti hallitusten ja päätöksentekijöiden, tuki kolonialismin vastaisille taisteluille ja yhteisymmärryksen syntyminen kolonialismin vastaisten liikkeiden ja hallitusten välille koloniaalisen ylivallan laittomuudesta. 1960-luvulla kolonialismi ja segregaatian tai diskriminaation kaikki muodot kiellettiin kokonaan YK:n peruskirjan mukaisesti, jossa tunnustettiin kansojen yhtäläiset oikeudet ja itsemäärääminen. YK:n yleiskokous kirkasti, ja vahvisti uudelleen 1974, että valtion alue ei voi olla toisen valtion sotilaallisen miehityksen, aggression ja valtaamisen alaisena.

1950-luvun Namibiasta vuoden 2022 miehitettyyn Ukrainaan ollaan nähty kansainvälisen yhteisön joko kansainvälisten tuomioistuinten, YK:n yleiskokouksen, turvallisuusneuvoston tai yksittäisten valtioiden asettamien tuomioiden ja sanktioiden muodossa käyttäneen kansainvälisen lain suomia keinoja laittomien miehitysten ja alistamisen lopettamiseen. Ulkoisen itsemääräämisen lain perusteella Palestiinan kansa on oikeutettu ja sen täytyy saada vastaavaa kansainvälisen yhteistyön ja määrätietoisen toiminnan tarjoamaa tukea.

2.2 Soveltuvuus miehitettyillä palestiinalaisalueilla asuvaan palestiinalaisväestöön

Palestiinalaisten itsemääräämisoikeuden alkuperä voidaan jäljittää jo vuosisadan taakse Kansainliiton perustamissopimukseen vuodelta 1919, jonka pykälässä 22 sovittiin Lähi-idän mandaattialueiden saavan nauttia väliaikaisesta itsenäisyydestä, “kunnes ne kykenevät seisomaan omilla jaloillaan”. Hallintojärjestelmän valinnan tuli perustua pääasiassa paikallisten yhteisöjen toiveisiin. Vuosisatoja kestäneen antisemitismin ja juutalaisten vainon kulminoituminen Euroopassa Holokaustin kauhuiksi vahvisti poliittisen sionismin tukea. Liike näki Palestiinan maana, jossa “juutalaisten valtio” voitiin toteuttaa siirtokuntien ja kolonisaation muodossa. Tällä maalla alkuperäinen arabiväestö oli kuitenkin asunut jo vuosituhansia. 1947 YK päätti sovittaa vastakkaiset vaatimukset suosittelemalla brittiläisen mandaatin jakamista “arabivaltioksi” ja “juutalaisvaltioksi”. Pian tämän jälkeen Israelin valtion julistamista suurimpaan osaan Palestiinan mandaattialuetta seurasi joukkomurhia ja joukkokarkotuksia, suurimittaisia kansallisuuden riistoja ja Palestiinan arabien suurimman osan häätäminen. Itsemääräämisoikeuden riistäminen heiltä ja heidän jälkeläisiltään, 1967 uudelleen karkoitetuilta ja muilta palestiinalaisilta jatkuu edelleen.

Vuoden 1967 sota, joka aloitti Israelin miehityksen, oli käännekohta. YK:n turvallisuusneuvosto alleviivasi päätöksessään 242 (1967), että sotatoimin hankittu maa-alue ei kuulu valloittajalle ja että Israelin sotavoimien tulee vetäytyä niiltä. Vuotta 1967 seuraavissa päätöksissään YK ei vain vahvistanut Palestiinan kansan itsemääräämisoikeutta, vaan myös piti ulkoisen ylivallan vastaista vastarintaa oikeutettuna ja tunnusti palestiinalaispakolaisten paluuoikeuden Palestiinan kansan erottamattomana oikeutena. 1982 Yleiskokous vahvisti, että Palestiinan kansan itsemääräämisoikeuden, suvereniteetin, riippumattomuuden ja paluuoikeuden kieltäminen sekä Israelin toistuvat aggressiot muodostavat vakavan uhan kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle. PLO julistettiin Palestiinan kansan ainoaksi ja legitimiiksi edustajaksi sen taistelussa itsemääräämisoikeuden ja itsenäisyyden saavuttamiseksi. Laki itsemääräämisestä legitimoii palestiinalaisten oikeuden kamppailla Israelin väkivaltaista ja omistushaluista miehitystä vastaan. Sittemmin kymmenet YK:n päätöslauselmat ovat vahvistaneet palestiinalaisten oikeuden itsemääräämiseen.

3 Silmiemme edessä; 55 vuotta Palestiinan itsemääräämisen estämistä

3.1 Todellisuus uudelleentarkasteluun

Miehittäjänä Israelilla ei ole suvereniteettia miehityillä palestiinalaisalueille. Jopa vaikka miehitys olisi toteutettu puhtaasti Israelin turvallisuustarpeita varten, millä perusteella Israel jatkaa palestiinalaisten maiden haltuun ottamista siirtokuntien tarpeisiin ja palestiinalaisille kuuluvien vesi- ja energiavarojen käyttämistä? Millä perusteella Israel tuhoaa miehitetyn väestön elintärkeää siviili-infrastruktuuria?

Uhmaten lukuisia YK:n päätöksiä Israel on lujittanut sotilaallista läsnäoloaan ja tehnyt sen yhä näkyvämmäksi ja tuskallisemmaksi palestiinalaisille. Tilanteen perusteellinen laittomuus on seurausta tahallisesta laittomasta alkuperäisen ja pakolaisväestön syrjäyttämisestä ja miehitetyn alueen oikeudellisen statuksen ja väestörakenteen muuttamisesta maan pirstaloimisella, luonnonvarojen kaappaamisella ja hyväksikäytöllä ja palestiinalaisten taloudellisen kehityksen vahingoittamisella kolonialistisen, jatkuvasti kasvavan vähemmistön toimesta.

Seuraavissa luvuissa esitettävä aineisto osoittaa, että miehitys ei ole vain sotainen, vaan luonteeltaan siirtokuntakolonialistinen ja että Israel on estänyt Palestiinan kansan oikeuden itsemääräämiseen rikkoen tämän oikeuden jokaista komponenttia ja pyrkinyt tarkoituksellisesti alueiden “depalestinoinimiseen” jatkaen sionistien liikkeen yli vuosisata sitten tekemiä kaavailuja. Samaan aikaan kansainvälinen yhteisö on yli 55 vuoden ajan järjestelmällisesti laiminlyönyt Israelin asettamisen vastuuseen ja näin mahdollistanut sen rankaisemattomuuden ja kolonialistiset pyrkimykset.

3.2 Miehityksen aamunkoitto; perustusten luominen

Kun Israel vuonna 1967 hyökkäsi alueelle, joka oli jäljellä Palestiinan brittiläisestä mandaatista (Gaza, Länsiranta, Itä-Jerusalem), monet tervehtivät ilolla näiden alueiden kaappaamista. Nopean menestyksen rohkaisemina Israelin johtajat alkoivat laatia suunnitelmia juuri valtaamiensa alueiden pysyväksi hallinnaksi sionistisen ideologian hengessä. Israelin strategieng näkemyksissä miehitettyjen alueiden tulevaisuus oli sidoksissa “Suur-Israelin maan” luomiseen. 1967 Allonin suunnitelma visioi yhtenäisen “juutalaisvaltion” Jordan-joelta Välimeren anneksoimalla koko Jordan-joen laakson ja koko Jerusalemin ja luomalla alueella demilitarisoituja palestiinalaisbantustaneja. Vihreällä linjalla ja muilla tulitaukolinjoilla ei ollut suunnitelmassa merkitystä.

Suunnitelma on jatkanut menestystään peräkkäisten hallitusten toimien seurauksena. 1973 Moshe Dayan, yksi miehityksen arkkitehteista ilmaisi näkemyksensä “uudesta Israelin valtiosta, jolla on laajat rajat ja jonka hallinta ulottuu Jordanilta Suezin kanavalle”. Johtavana esimerkkinä on ollut miehitetyn Itä-Jerusalemin anneksointi.

1967 jälkeen Israel on asuttanut siviiliväestöään 22 prosentille Palestiinan mandaattialueesta, alueelle, joka on jäänyt jäljelle yleiskokouksen 1947 arabivaltiolle tarkoitetusta 47 prosentin osuudesta. Palestiinalaiset ovat joutuneet kokemaan siirtokuntakolonialismin vakiintumisen aikana, jolloin muu maailma on vähitellen edennyt dekolonisaation tiellä. Miehityillä palestiinalaisalueilla, Itä-Jerusalem mukaan lukien, Israelin ekspansio on vakiintunut apartheid-hallinnoksi nykyhistorian pisimpään kestäneen miehityksen aikana.

3.3 Yhtenäisyyden estäminen; alueiden fragmentointi

Alueellinen suvereniteetti, palestiinalaisten “itsemäärämysyksikön” olennainen komponentti, on ollut miehityksen tähtäimessä sen alkuajoista lähtien. Strateginen pirstaloiminen on kuulunut Israelin välineistöön Palestiinan väestön hallinnaksi ja kontrolloimiseksi rajoittaen liikkumista miehitettyjen alueiden sisä- ja ulkopuolella. Tämä muistuttaa tuskallisesti satojen palestiinalaiskylien tuhoamisesta ja pois pyyhkimisestä Israelin valtion luomisen yhteydessä ja maan muuttamisesta palvelemaan Israelin erityisiä tarpeita.

Länsirannan, Itä-Jerusalem ja Gazan kaistaleen fragmentaatio ja toisistaan eristäminen on suunniteltu ja toimeenpantu huolellisesti. Erilaisten hallinnollisten ja sotilaallisten hallintojärjestelmien käyttöön otto näillä alueilla on ollut fragmentaation pääasiallinen väline. Osion 1993 ja 1995 sopimusten mukainen Länsirannan jako A-, B-, ja C-vyöhykkeisiin pirstoi lisää palestiinalaisten saavutettavissa olevia alueita. Pirstominen on mahdollistanut siirtokuntien rakentamisen ja “suojaamisen” samalla kun tuhansia palestiinalaisten rakenteita on tuhottu ja kymmeniä tuhansia palestiinalaisia pakkosiirretty vuodesta 2009. Gazan kaistaleen muuttaminen ylikansoitetuksi, maalta, mereltä ja ilmasta saarretuksi köyhdytetyksi enklaviksi on perusosa samaa siirtokuntakolonialistista suunnitelmaa, jonka tarkoituksena on varmistaa demograafinen valta-asema ja estää palestiinalaisten itsemääräminen.

3.4 Taloudellisen hyvinvoinnin estäminen; luonnonvarojen hyväksikäyttö

Pysyvä suvereniteetti alueen luonnonvaroihin on välttämätöntä kansojen taloudellisen kehityksen kannalta. Israelin yksinomaan siirtokuntia hyödyttämään rakentama monimutkainen kontrolli- ja rajoitusjärjestelmä murskaa palestiinalaisten mahdollisuudet tavoitella vapaasti taloudellista kehitystä ja luonnollisten rikkauksiensa ja resurssiensa hyväksikäyttöä. Historiallisesti omavaraiset palestiinalaisyhteisöt ovat nyt joutuneet kohtalokkaaseen riippuvuusloukkuun Israelin taloudesta ja kansainvälisestä avusta.

C-alueella, jolla sijaitsee suurin osa luonnonvaroista ja lähes kaikki viljelyskelpoinen maa, Israelilla on täydellinen monopoli vesilähteisiin, ja vain yksi prosentti maasta on palestiinalaisten käytettävissä.

YK:n arvioiden mukaan Länsirannan bruttokansantuote henkeä kohti olisi vuonna 2019 ollut 44% korkeampi ilman Israelin miehitystä. Gazan tilanne on huonompi kuin vakava. Vuonna 2021 työttömyysaste oli yli 50% ja 80% väestöstä oli riippuvaisia avusta. Laiton miehitys on myös mahdollistanut Israelilla Gazan merialueen kaasun- ja öljyvarojen käytön.

Samaan aikaan kansallisten ja kansainvälisten yritysten verkosto toimii laittomasti miehityksellä alueella. Ne testaavat aseita palestiinalaisiin, käyttävät palestiinalaisilta evätyjä vesivaroja, viljelevät ja laiduntavat maata, louhivat mineraaleja, poraavat kaasua ja öljyä ja allokoivat resurssit lähes yksinomaan siirtokunnille ja miehitysvallalle. Lopputuotteet merkitään “Made in Israel” ja myydään kansainvälisillä markkinoilla, joissakin tapauksissa verovapaasti. Vaatimus alkuperämerkinnöistä ei ratkaise siirtokuntakaupan laittomuutta.

Israelin toimeenpanema “ei-kehitys” on vahingoittanut peruuttamattomasti palestiinalaisten taloutta ja on YK:n kolonialismin hylkäämisen antiteesi.

3.5 Identiteetin kieltäminen; palestiinalaisten kulttuuristen ja kansalaisoikeuksien poistaminen

Siirtokuntakolonialistisessa ja apartheid-hallintojärjestelmässä kaikki kollektiiviset identiteetin ja suvereniteettipyrkimysten ilmaisut ja muodostavat uhan hallinnolle. Palestiinalaiset symbolit, kuten Palestiinan lippu, joutuvat järjestelmällisesti hyökkäysten kohteiksi ja alas revityiksi, ja palestiinalaisidentiteetin osoittaminen on tosiasiallisesti kielletty.

Tämä identiteetin osoittamisen estäminen tapahtuu monissa muodoissa. Siihen kuuluvat myös palestiinalaisten historiaan liittyvien paikkojen tuhoaminen, kuten Jerusalemin vanhan kaupungin marokkolaiskorttelin purkaminen 1967. Itä-Jerusalemin palestiinalaiskouluissa palestiinalaisten historia on poistettu oppikursseista, ja niin edelleen. Hyökkäyksillä kulttuurikohteisiin pyyhitään pois kaikki jäljet ja ilmaisut palestiinalaisten olemassaolosta.

3.6 Poliittisen olemassaolon (ja vastarinnan) estäminen

Vuodesta 1967 Israel on valta-asemansa säilyttämiseksi syyllistynyt järjestelmällisesti ihmisoikeusloukkauksiin, joita ovat muun muassa laittomat tapot, mielivaltaiset (myös vaaleilla valittujen edustajien) pidätykset ja vangitsemiset, asumisoikeuksien poistamiset ja joukkokarkotukset. Nämä loukkaukset ovat estäneet palestiinalaisten poliittisen johdon muodostumista ja toimintaa ja samalla itsemääräämistä.

Monet palestiinalaisten poliittiset johtajat ja puolestapuhujat ovat oletettavasti tulleet surmatuiksi terroristeiksi esitettyinä heidän sanomansa ja palestiinalaisten poliittiseen ajatteluun vaikuttamisensa vuoksi.

Ihmisoikeuksien puolustajat ja journalistit ovat joutuneet säännöllisesti Israelin kuolettavan voiman uhreiksi, ja vastuusta vapautuminen vallitsee kaikkialla. Israel jatkaa palestiinalaishallinnon ministerien, kaupunginjohtajien, opettajien, ihmisoikeusaktivisten ja kansalaisyhteiskunnan edustajien vangitsemisiä. Joukkopidätysten käytäntö, johon kuuluvat hallinnolliset pidättämiset ilman oikeudenkäyntiä, on laajentunut sen jälkeen, kun palestiinalaiset alkoivat protestoida muurin rakentamista Länsirannalle ja Itä-Jerusalemiin. Vuosittain 500-700 alaikäistä otetaan kiinni. Useita aktivisteiksi epäiltyjä on karkotettu Gazaan.

Myös kansalaisjärjestöt ja ihmisoikeuksien puolustajat ovat joutuneet Israelin sorron kohteiksi. Vakoiluteknologiaa käytetään aktivistien "tarkkailuun" ja kutistetaan palestiinalaisten poliittisen ja kansalaistoiminnan tilaa. 2021 kuusi merkittävää kansalaisjärjestöä, jotka liittyvät kansainvälisen rikostuomioistuimen Israelia koskevaan sotarikosoikeusjuttuun, julistettiin "terroristijärjestöiksi" ilman todisteita ja niiden tilat ratsattiin ja suljettiin.

Säälimättömättömien hyökkäysten palestiinalaisia, heidän poliittisia manifestaatioitaan ja jopa oikeudellista vastarintaansa vastaan on arvioitu olevan verrattavissa vainoamiseen.

3.7 Valtioaseman estäminen; neuvottelemisen laittomasta?

Kansainvälisen lain loukkaaminen ei voi olla neuvoteltavissa. Näin ollen Israelin miehityksen ollessa pitkittynyt, omistushaluinen ja luonteeltaan pahansuopainen sen lopettamisen välttämättömyyttä ei voi millään tavalla ehdollistaa neuvottelemalla.

Rauhanprosessin alusta 1991 Madridin konferenssista lähtien siihen kytkeytyneet keskeiset poliittiset toimijat ovat argumentoineet sen puolesta, että rauhaa tulee edistää kahdenvälisillä neuvotteluilla. Oslon sopimus rakentui molemminpuoliselle Israelin valtion ja PLO:n

tunnustamiselle, mutta tunnusti palestiinalaisten autonomian vain osissa Länsirantaa ja Gazan kaistaleella. Oikeus itsemääräämiseen on kansainvälisen lain perusnormi. Lain mukaan erityiset sopimukset eivät voi rikkoa ehdottomia oikeuksia eikä niillä voida tehdä poikkeuksia tai kieltää miehitettyjen alueiden ‘suojelun alaisten ihmisten’ oikeuksia. Normien ehdottomuuden vuoksi Oslon sopimuksella ei voida luopua palestiinalaisten oikeudesta itsemääräämiseen.

Mikä tahansa ratkaisu, joka pitkittää miehitystä eikä tunnusta voimaepäsuhdetta alistetun Palestiinan kansan ja miehittävältä Israelin välillä eikä puutu lopullisesti Israelin siirtokuntakolonialismiin, rikkoo palestiinalaisten oikeutta itsemääräämiseen muiden kansainvälisen lain kriittisten ehtojen lisäksi.

3.8 Tarve paradigman muutokselle

Yli 55 vuoden ajan Israelin sotilaallinen miehitys on estänyt palestiinalaisten oikeuden itsemääräämiseen yrittämällä “de-palestinisoida” miehitetyn alueen. Tämä toiminta, muistuttaen kansainvälisen yhteisön jo kauan sitten hylkäämistä kolonialistisesta historiasta, on vakiintunut kansainvälisen yhteisön myötämielisyydellä ja kykenemättömyydellä saattaa Israelia vastuuseen.

Palestiinalaisten itsemääräämisoikeus on lähes kadonnut kansainvälisestä poliittisesta ja humanitaarisesta keskustelusta, vielä enemmän Israel-suhteiden diplomaattisen “normalisaation” myötä ihmisoikeuksien puolustajien, tutkijoiden ja kansalaisyhteiskunnan argumenteista huolimatta.

Samaan aikaan miehitys on juurtunut yhä syvemmälle miehitettyjen alueiden järjestelmällisen ja pakotetun oikeudellisen statuksen, luonteen ja demografisen rakenteen muuttamisen myötä. “Humanitaarinen”, “poliittinen” ja “taloudellinen” lähestymistapa eivät ole haastaneet tätä ja normalisoivat itse miehityksen.

Tämän pitää muuttua; ainoa mahdollinen tapa päästä tilanteesta eteenpäin on muuttaa paradigmaa ja valita historian ja kansainvälisen lain kunnioittamiseen perustuva ratkaisu. Tämä voidaan ratkaista vain kunnioittamalla kansojen itsemääräämisoikeuden perusnormia ja tunnustamalla siirtokuntakolonialismin ja apartheidin täydellinen laittomuus.

Tämän alkuna on miehitettyjen palestiinalaisalueiden tarkoituksellisesti omistushaluisten, segregationistisen ja repressiivisen regiimin luoman todellisuuden tunnustaminen. Pitkitetty miehitys, jota pidetään yllä Israelin näennäisiä, Israelin siirtokuntakolonialistiset tarkoituksetta naamioivia “turvallisuustarpeita” varten, on jotakin, mitä kansainvälinen yhteisö ei voi enää sietää.

Miehitys itsessään sisältää laittoman väkivallan käytön ja näin ollen sitä voidaan pitää hyökkäystoimena. Sitä ei voida puolustaa, kuten Israel usein tekee, “ennalta ehkäisevänä” itsepuolustuksena. YK:n peruskirjan ja valtioiden vastuuta koskevan lain puitteissa tällaisesta karkeasta kansainvälisen lain loukkaamisesta on seurattava Israelin välttämätön ja ehdoton vetäytyminen sekä hyvitysten maksaminen askeleena oikeuden ja rauhan saavuttamiseksi palestiinalaisten ja israelilaisten välillä.

4 Loppuhuomautuksia

Raportissa esitetyt lain loukkaukset paljastavat Israelin miehityksen luonteen; tarkoituksellisesti omistushaluinen, segregationistinen ja repressiivinen hallinto tarkoitettu estämään palestiinalaisten oikeus itsemääräämiseen. Kansainvälinen laki on hyvin selvä siinä, että Palestiinan kansan erottamaton oikeus itsemääräämiseen edellyttää Israelin siirtokuntakolonialistisen miehityksen ja apartheid-politiikan lopettamista kerta kaikkiaan. Kansainvälisen yhteisön tulee tehdä paljon tarkempi diagnoosi miehityksestä ja pitää kiinni kansainvälisen lain asettamista velvoitteistaan.

Lähi-idän “rauhanprosessi” ja sen bilateraaliset yritykset rauhan tekoon ovat osoittautuneet tehottomiksi. Ne eivät ole keskittyneet ihmisoikeuksiin, erityisesti itsemääräämiseen ja laiminlyöneet miehityksen kolonialistiset tarkoitukset, Rauhanneuvottelut eivät voi onnistua ratkaisematta palestiinalaisten alistettua asemaa ja haastamatta Israelin siirtokuntakolonialistia pyrkimyksiä.

Ulkoisen itsemäärämisen lain ja väkivallan käyttöä koskevan lain tinkimättömän täytäntöönpanon tulee olla kaikkien ratkaisujen kulmakivi. Kolmannet valtiot eivät saa tunnustaa eivätkä millään tavalla avustaa tai tukea laitonta tilannetta. Israeliin pitäminen poikkeustapauksena ei vain horjuta kansainvälisen lain vaikuttavuutta, mutta myös tahraa kansainvälisen ja YK:n kuvaa ja luotettavuutta.

5 Suosituksia

Erikoisraportoija suosittelee, että Israelin hallitus noudattaa kansainvälisen lain asettamia velvoitteita lopettaa Palestiinan kansan itsemääräämisoikeuden estäminen lopettamalla siirtokuntakolonialistinen miehitys välittömästi ja ehdoitta ja korvaamalla laittomuudet.

Erikoisraportoija suosittelee, että kaikki valtiot:

- a) Tuomitsevat Israeli tekemät tarkoitukselliset palestiinalaisten itsemääräämisoikeuden loukkaukset. Tämä edellyttää, että:
 - i. Valtiot vaativat laittoman miehityksen välitöntä lopettamista ja kaiken maan ja resurssien palauttamista palestiinalaisille;
 - ii. Yleiskokous laatii suunnitelman Israelin siirtokuntakolonialistisen miehityksen ja apartheid-hallinnon lopettamiseksi;
 - iii. Valtiot ovat valmiina turvautumaan tarvittaessa YK:n peruskirjan suomiin diplomaattisiin, taloudellisiin ja poliittisiin toimiin, jos Israel jättää noudattamatta velvoitteitaan;
- b) Sijoittavat kansainvälisiä suojajoukkoja hillitsemään miehityksellä alueilla rutiininomaisesti käytettyä väkivaltaa ja suojaamaan palestiinalaisväestöä;
- c) Varmistavat perinpohjaisen, riippumattoman ja läpinäkyvät tutkimuksen tekemisen kaikista humanitaarisen ja ihmisoikeuksia koskevan lain loukkauksista, mukaan lukien mahdolliset sotarikokset, rikokset inhimillisyyttä vastaan ja hyökkäysrikokset;
- d) Ryhtyvät tarvittaviin toimiin, joilla estetään, tutkitaan ja hyvitetään kaikkien valtion toimivalta-alueella toimivien liikeyritysten vastuulla olevat ihmisoikeusvääринkäytökset.

Erikoisraportoija suosittelee, että YK:n ihmisoikeusvaltuutettu julkaisee viipymättä päivitetyn version siirtokuntiin kytkeytyvien liikeyritysten tietokannasta.

Erikoisraportoija tukee täysin YK:n riippumattomat kansainvälistä miehitettyjen palestiinalaisalueiden, Itä-Jerusalem mukaan luettua, ja Israelin tutkimuskomissiota ja rohkaisee sitä tutkimaan itsemääräämisoikeuden ja Israelin siirtokuntakolonialististen pyrkimysten statusta syvemmin kuin sen mandaatin alueelliset ja maantieteelliset rajoitukset sallivat.